

Notat fra workshop

For lærere i Thisted Kommune den 1. nov. 2012 kl. 14.30 – 17.30 på Vorupør Museum.

Deltagere

Helle	Hanstholm Skole
Anders	Vestervig Skole
Jonna	Hanstholm Friskole
Charlotte	Hannæs Skolen
Klaus	Sønderhå-Hørsted Friskole
Mads	Sønderhå-Hørsted Friskole
Mette	Sønderhå-Hørsted Friskole
Mette	Tilsted Skole
Carsten	Tilsted Skole
Kristian	Tilsted Skole
Poul	Tingstrup Skole
Gitte	Tingstrup Skole
Tage	Østre Skole
Søren	Thisted Kommune
Bo	Nationalpark Thy

Formålet med workshoppen var at få viden om målgruppens (lærernes) ønsker og barrierer i forhold til at bruge naturen og nationalparken som læringsmiljø.

Den opnåede viden skal bruges til at forme et projekt, som har til formål at udvikle undervisningsforløb, som udnytter de lokale læringsmiljøer til at understøtte elevernes læring i forhold til folkeskolens Fællesmål. Med andre ord skal eleverne lære pensum i en lokal kontekst, som giver mening for eleven.

Se invitation til skoler i bilag 1.

Workshopprogram

1. Velkomst, opvarmning og kaffe
2. Baggrund for at igangsætte skoleprojektet
3. Vi skal tale samme sprog - begrebsdefinition
4. Hvordan og hvor meget bruger I naturen og skoletjenestetilbuddene på nuværende tidspunkt?
5. Fordele, muligheder og barrierer ved at bruge naturen som undervisningsrum
6. Dagens resultater - Evaluering
7. Smag på lokale retter, som de blev fremstillet i "gamle dage"

2. Baggrund for projektet

Skoleelever er en prioriteret målgruppe for nationalparken, og målet med formidlingen i NPT er, at målgrupperne får et kendskab til naturen og kulturhistorien, men også en forståelse, som flytter den enkelte mod ønsket om at bevare og beskytte.

Idéen til at lave en større skoleindsats har ulmet et stykke tid i "Børnegruppen", som er en af Formidlingsnetværk Nationalpark Thys arbejdsgrupper. Formidlingsnetværkets styregruppe besluttede i august 2012, at påbegynde arbejdet med forberede et skoleprojekt, som skulle igangsættes i 2014.

I Bekendtgørelse om Nationalpark Thy står der, at nationalparken skal "styrke forskning, undervisning, naturvejledning og formidling af de natur- og kulturhistoriske og friluftsmæssige

værdier" Endvidere står der i §3 "undervisning styrkes gennem etablering af faciliteter og undervisningstilbud."

En af de største fordele er, at eleverne får kendskab til deres lokale natur og kulturhistorie, mens de arbejder med folkeskolens faglige mål. Nationalparken og naturen i Thy byder på et utal af muligheder for at arbejde med mange af skolens fag i et miljø, hvor eleverne bogstaveligt talt kan "røre" ved emnet. Mange undersøgelser og analyser viser endvidere, at der er mange fordele ved at flytte undervisningen uden for klasseværelset. Nogle af fordelene er, at ved at bruge det, som eleverne bogstaveligt talt står i, rører ved eller ser på, bliver undervisningen relevant og virkelighedsnær. Man bruger mange flere sanser til at lagre læringen, når man står midt i emnet.

3. Vi skal tale samme sprog - begrebsdefinition

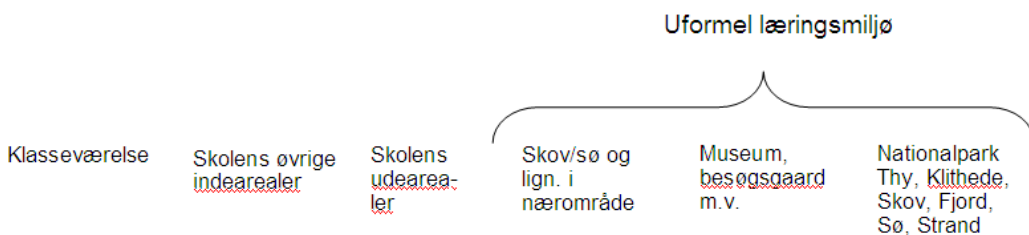
Vi er i en verden og et fagområde, som anvender mange forskellige begreber og termer, og for at undgå misforståelser er det vigtigt, at man i en gruppe forstår begreberne ens. Desuden er det vigtigt, at der er fælles forståelse af de begreber, som anvendes i projektbeskrivelsen og i kommende ansøgninger om midler. Med dette udgangspunkt gennemførtes en øvelse med henblik på at sikre muligheden for at få en fælles forståelse af begreberne. Deltagerne blev opdelt i små grupper, som skulle definere en række begreber indenfor ca. 20 minutter. Når et begreb er defineret, tager man fat på et nyt.

Lærernes bud på definering er indskrevet nedenfor. Workshoparrangørernes bud på definering taget fra forskellige websider er skrevet med *kursiv*.

Uformelt læringsmiljø

- *Betegnelsen uformelle læringsmiljøer dækker over at indlæring kan foregå på fx teknik- og naturvidenskabscentre, virksomheder, ekskursioner ud i naturen mv. Den har altså en geografisk dimension.*

- Ikke klasseværelset
- Fx frikvarter, uden lærerskabte rammer. Usystematisk
- Det sted hvor tingene bare opstår – et sted hvor alle sanser er i brug – afgrænsning.

Formel læring

- *Formel læring foregår i det formelle uddannelsessystem med centralt fastsat indhold og meritangivelse.*
- *Intentionel.*

- *Formel læring er karakteriseret ved at være struktureret, og den foregår med et bevidst mål om at lære*
- *Den foregår på formelle uddannelsesinstitutioner.*
- Klare mål med undervisningen
- Undervisning efter bog-system
- Tager af sted med et klart defineret og planlagt formål
- Lærerskabte rammer med henblik på undervisning.

Ikke-formel læring

- *Ikke-formel læring er struktureret og foregår som oftest med en bevidst hensigt om at lære noget.*
- *Den er intentionel.*
- *Ikke en del af det formelle, nationale uddannelsessystem.*
- *Også træner- og instruktøruddannelser i den frivillige sektor udgør eksempler på ikke-formel læring.*
- Noget man ikke havde forestillet sig at lære
- Pludseligt opstået viden – kropslige oplevelser – noget der ikke er planlagt
- Spontan
- Mere praktisk undervisning

Uformel læring

- *Uformel læring er karakteriseret ved at være tilfældig og ustruktureret. Den er som oftest ikke intentionel, dvs. at den foregår 'bag om ryggen' på os.*
- *Uformel læring finder sted i gråzoner i arbejdslivet, fritidslivet - og i uddannelsesinstitutionerne. Det, der læres i frikvartererne, er ikke en del af pensum, men præger den enkeltes erfaringer og kapaciteter.*
- er lig med ikke formel læring

Udeskole

- Skole i naturen og andre steder udenfor klassen
- Undervisning udendørs
- *Udeskole er en skoleform, hvor lærere og elever regelmæssigt flytter undervisningen ud i naturen og de nære omgivelser – f.eks. en dag om ugen, året rundt.*

Undervisningsrum

- *Undervisningsrum er rum, som er nødvendige for undervisning, fx klasselokaler, eller som naturligt knytter sig til undervisning, fx biblioteksrum, spiserum, grupperum, specialklasser og gymnastiksale.*
- Der hvor undervisningen praktiseres
- Det rum, hvor der foregår undervisning ude eller inde i klassen. Det kan være det rum, som den enkelte lærer skaber.

Formidler

- *person, institution el.lign. der formidler fx viden eller erfaring*
- naturvejleder, lærer, museumsfolk
- Vidensperson – lærer

Naturvejleder

En naturvejleder kan:

- *give deltagerne direkte oplevelser i naturen.*
- *formidle helheder, hvor natur og kulturmiljø formidles som produkter af naturgrundlag, naturlige processer samt menneskets påvirkning af naturen.*

- give muligheder for at opnå erfaringer og viden om naturgrundlag samt samfundets forvaltning af natur, miljø og kulturmiljø.
- Orakel der ved alt om naturen
- Formidler natur-viden eller kendskab.

Konklusion

Konklusionen på øvelsen er, at der ikke altid er en ensartet opfattelse af, hvad begreberne betyder. Man bruger i hvert fald ikke de samme skrevne ord til at beskrive begrebernes betydning.

Fremadrettet skal det tilstræbes, at vi opnår en bedre fælles forståelse af begreberne og termerne, fordi det giver mulighed for at nuancere samtaler og undervisningsforløb m.v.

4. Hvordan og hvor meget bruger I naturen og skoletjenestetilbuddene på nuværende tidspunkt?

Deltagerne blev bedt om at skrive svar på en post-it og sætte den på et flip-over ark. Formålet var, at vi på en hurtig, aktiv og overskuelig måde kunne få statistisk viden om deltagernes brug af udearealer og de uformelle udbydere. Deltagernes svar er oplistet nedenfor.

1. Hvor mange gange årligt bruger du et af de eksisterende skoletjenestetilbud fra museerne, Naturstyrelsen, kommunen osv.?

Antal gange	svare
0 gange årligt	2
1 gange årligt	2
2 gange årligt	1
3 gange årligt	3
5 gange årligt	1
7 (5-10 gange) gange årligt	1

2. Hvor mange lektioner om året (gennemsnitlig) gennemfører du undervisning udendørs?

(hvor lærer har angivet anden enhed end lektioner har arrangørerne omregnet til lektioner)
10, 11, 15, 18, 23, 30, 30, 60, 60, 70 og 200 lektioner

3. Er tendensen, at du gennemfører undervisningen ude:

- i højere grad: 6
- samme niveau: 4
- i mindre grad: 1

5. Fordele, muligheder og barrierer ved at bruge naturen som undervisningsrum

Der blev gennemført en gruppediskussion med udgangspunkt i seks spørgsmål, for at få deltagerne ærlige meninger og holdninger frem i forhold til de enkelte spørgsmål. Hvad er lærernes motiver, og hvad ser de som barrierer?

1. Hvorfor gør I brug af alternative undervisere i form af naturvejledere, museumsformidlere og lign.?

- Fordi de ofte har stor viden om et specifikt emne/område, som klassen arbejder med.
- Eleverne møder et nyt ansigt, som måske kan nå ind til dem på en anden måde end deres daglige lærer.
- Det giver ny inspiration til elever og lærere (og måske forældre)
- De er stedkendte og kan i nogle tilfælde få adgang til steder, som normalt ikke er åbne for andre.
- De har ofte adgang til grej, som skolen ikke har.
- Der er mulighed for flere typer af aktiviteter/forløb.
- Der er en ekstra person (ekstra ressource)
- Mulighed for specifik sparring omkring faglighed (nogle kan afvikle aktiviteter for lærere som fx teambuilding)

2. Hvilke fordele er der ved at undervisningen foregår udendørs? Hvorfor gør I det?

- Man har mulighed for at røre ved emnet – det som undervisningen handler om.
- Mulighed for at bruge mange forskellige sanser.
- Der er en anden social sammenhæng end i klasselokalet og andre muligheder for at arbejde sammen.
- Nogle oplever, at det udsætter skoletræthed (især hos drenge)
- Det styrker tilhørsforholdet til naturen – eleverne lærer at færdes i naturen.
- Der er højere til loftet – nogle børn kan nemmere rummes.
- Træner de motoriske evner – man bruger kroppen mere.
- Elever kan lære at bruge ketcher og andre redskaber i en relevant sammenhæng.
- Det er sundere at være ude fremfor i et lukket klasseværelse.
- Der er mange elementer i naturen, som kan vække nysgerrigheden.
- Det er ofte positivt for indlæringssevnen og stemningen i klassen, at man skifter undervisningsmiljø.
- Den større viden man får om det lokale, giver en større lokalt tilhørsforhold og stolthed.
- Man værner mere om naturen, når man "kender" den.
- Det giver direkte(relevante) oplevelser – mulighed for situeret læring og ejerskabsfølelse.
- Læreren kan opleve/opdage nye sider af eleverne – Det kan være relationsskabende.

3. Hvad ønsker I af et besøg i et uformelt læringsmiljø? Defineret som værende væk fra skolens område.

Fagfagligt/fagpraktisk?

- Der skal være specialviden om specifikt emne, hvis man gør brug af en formidler/naturvejleder.
- Det er Konkret – man kan røre ved det – det er praktisk orienteret, og man får huskeknager at hænge viden op på.
- Man får en oplevelse - måske overraskelser – nye/andre input
- Det kan skærpe sanserne – man bruger mange sanser.
- Kan skabe større sammenhæng i undervisningen, at bruge "virkelige" emner og redskaber osv. – kan lave faglige forløb, som giver en "helhedsforståelse".
- Det underbygger og styrker opfyldelse af de faglige mål for faget.

Lavpraktisk?

- Der skal være mulighed for at komme frem til stedet. Der skal være "nemme" transportmuligheder, som er til at betale.

- Vigtigt at aktiviteter/besøgslokalitet skal være ved busruter
- Man skal kunne komme i tørvejr, på toilet og få drikkevand.
- Ledelsen skal "give lov" til at tage timer ud til at komme af sted.
- Ofte skal man helst være to lærere.
- Kan være en god idé at medbringe førstehjælpsudstyr, og sørge for at være steder, hvor der er mobildækning.

4. Hvilke barrierer er der for at undervise udendørs?

- Børn med diagnoser kan have brug for struktur, som er svær at planlægge/opretholde. (Men det kan også være en fordel for at være ude for samme målgruppe)
- Der kan være usikkerhed i forhold til manglende faglighed hos læreren, men også i forhold til formidleren/naturvejlederen, som kun kan formidle det han ved, og ikke det, som han ikke ved.
- Kan være usikkerhed i forhold til manglende faglighed.
- Det kan være et stort ansvar at tage børn med ud i naturen.
- Der er behov for at kunne planlægge et længere forløb, hvorfor der er behov for fleksibilitet i skoleskemaet.
- Forældre kan være hæmsko. De kan synes, at det er synd for børnene, hvis det er dårligt vejr, de skal tidligt op for at nå bussen eller hvis de ikke har den rigtige påklædning eller ikke har en cykel osv.
- Økonomi til transport.
- Vaner – det er nemmest at gøre som vi plejer (at blive inde i det trygge klasseværelse)
- Piger er sommetider ikke så "parate" til de udendørs udfordringer.

5. Hvilke barrierer er der for at bruge alternative undervisere i form af naturvejledere, museumsformidlere og lign.?

- Økonomi til formidler og transport.
- Booking af besøg - skal passe ind i udbyderens plan.
- Der mangler kendskab til tilbud (Der er ingen udbudskatalog)
- Der mangler samarbejde og organisering udbyderne i mellem, som giver mulighed vælge et andet tilbud, hvis førstevalget ikke er muligt (Der er ønske om at nationalparken kan koordinere forespørgsler fra skoler)
- Det er svært at overskue hvem der koster hvad.
- Nogle formidlere (ud fra et eksempel med et museum) må gerne være bedre til at formidle til børn og unge.

6. Kan udeskole bidrage til at inklusion lykkedes bedre?

- JA, for en stor dels vedkommende. Mange "vanskelige" børn trives bedre ved at være aktive og under åben himmel. Struktur og planlægning er vigtig.
- Nogle har gode erfaringer i forbindelse med sprogklasser.
- Der kan være gode sociale effekter i at være sammen ude.
- Bogligt svage elever kan være "stærke" i de udendørs discipliner.
- Den faglige inklusion fungerer, men nogle (diagnose) børn er ikke "parate". Inklusion skal tage hensyn til barnets behov.

7. Øvrige ønsker

- Laboratorie/værkstedfaciliteter er ønskeligt (gerne i et Nationalparkcenter) som også kan bruges af andre målgrupper fra små klasser til forskere.
- Lejrskolefaciliteter (overnatning)
- Flere undervisningsmaterialer og – undervisningsforløb samt emner, man kan arbejde med i klassen.
- Mere viden om hvor man kan finde egnede biotoper og besøgssteder i forhold til specifikke emner/fag – fx markeret på kort.
- Lærerkurser også hvor lærerne udvikler undervisningsmateriale (Oplagt at frikøbe lokale lærere til at udvikle sammen med naturvejledere og formidlere)
- Der mangler et sted/forum til at dele viden og undervisningsforløb.
- Kan være en god idé med en gulerod (fx betalt transport), så det er nemmere at tage skridtet ud i naturen.

- En skoletjeneste på nettet (undervisningsportal). Temakasser, fx Sandkassen, kan udlånes i Nationalparkcenteret.

6. Evaluering

Evalueringen blev gennemført som en øvelse, hvor man skulle placere sig på en skala (i form af et stykke reb lagt på gulvet) alt efter hvor enig man var i udsagnet. Formålet var at afdække om deltagerne var positive i forhold til projektet og evt. ønskede at deltage yderligere samt om de havde fået noget brugbart ud af deres deltagelse.

1. Tror du, at projektet – som det er skitseret – vil kunne understøtte dig i at bruge naturen/nationalparken som undervisningsrum?

Var man meget enig stillede man sig til venstre på rebet, for at markere, at man er meget enig og til højre, hvis man er uenig. Alle var positive over for projektet.

2. Vil du gerne involveres yderligere i projektplanlægningsfasen?

Var man positivt stemt, stillede man sig til venstre på rebet, for at markere, at man er meget positiv og til højre, hvis man er mindre positiv. En del var positive over for at deltage yderligere.

3. Kunne du tænke dig at deltage i et projekt og være med til at udvikle undervisningsforløb i naturen/Nationalpark Thy.

Var man positivt stemt, stillede man sig til venstre på rebet, for at markere, at man er meget positiv og til højre, hvis man er mindre positiv. Alle var positive over for at medvirke til at udvikle forløb.

4. Har du fået noget med dig hjem? Kan du se en værdi af din deltagelse?

Var man positivt stemt stillede man sig til venstre på rebet, for at markere, at man er meget positiv og til højre, hvis man er mindre positiv. Alle kunne se en værdi i at have deltaget i workshoppen.

Deltagerne opfordres til efterfølgende at maile forslag og tanker til arrangørerne.

Processen i projektplanlægningsfasen

5. dec. 2012. Foreløbig projektbeskrivelse skal behandles i [formidlingsnetværkets](#) styregruppe.

17. dec. 2012. Foreløbig projektbeskrivelse skal behandles i nationalparkens bestyrelse.

1. marts 2013 skal projektbeskrivelsen være færdig.

Vi håber at workshopdeltagerne på en eller anden måde har mulighed for at bidrage med input til projektbeskrivelsen. Det kan fx være ved at gennemlæse beskrivelsen og kommentere på den, eller ved at vi spørger direkte ind til om forskellige løsningsforslag eller processer er ønskelige eller realiserbare.

Vi har på nuværende tidspunkt i projektudviklingsfasen ikke mulighed for at godtgøre forbrugt tid.

Bilag 1.

Invitation til lærere i Thisted Kommune

Du inviteres hermed til at deltage i en workshop om hvordan skolerne i højere grad kan udnytte naturen og nationalparken som undervisningsrum.

Workshoppen foregår den 1. november fra kl. 14.30 til senest 17.30 på Vorupør Museum, Vesterhavsgade 21, 7700 Thisted.

Nationalpark Thy og de uformelle læringsmiljøer i Thy har brug for din hjælp til at blive bedre til at understøtte jeres undervisning.

Formålet med workshoppen er at få viden om dine og kollegers ønsker og barrierer i forhold til at bruge naturen og nationalparken som undervisningsrum.

Den opnåede viden skal bruges til at forme et større fælles Thy projekt, som har til at formål at udvikle undervisningsforløb, der udnytter de lokale og uformelle læringsmiljøer til at understøtte elevernes læring i forhold til folkeskolens Fællesmål. Med andre ord skal eleverne lære pensum i en lokal kontekst, som giver mening for eleven.

Formålet med workshoppen er således ikke at klæde deltagerne på med viden, men ved at deltage i workshoppen får du mulighed for at påvirke det kommende undervisningsprojekt. Workshoppen og undervisningsprojektet er initieret af [Formidlingsnetværk Nationalpark Thy](#) og Thisted Kommune. Workshoppen vil blive modereret af Bo Immersen, projektleder ved Nationalpark Thy og Søren Kragh, Naturvejleder ved Thisted Kommune samt Tage Leegaard, NTS koordinator i Thisted Kommune og lærer ved Hanstholm Skole.

Under workshoppen bliver der serveret kaffe og brød samt hjemmelavede lækkerier fra nationalparken, så vi er sikre på, at du ikke går sulten hjem.

Tilmelding og målgruppe

Workshoppen er for lærere i Thisted Kommune. Der er plads til ti lærere, og tilmelding sker efter først til mølle princippet til Bo Immersen på bobim@danmarksnationalparker.dk senest den 29. okt. kl. 10.

Venlig hilsen

Bo Immersen, Søren Krag og Tage Leegaard